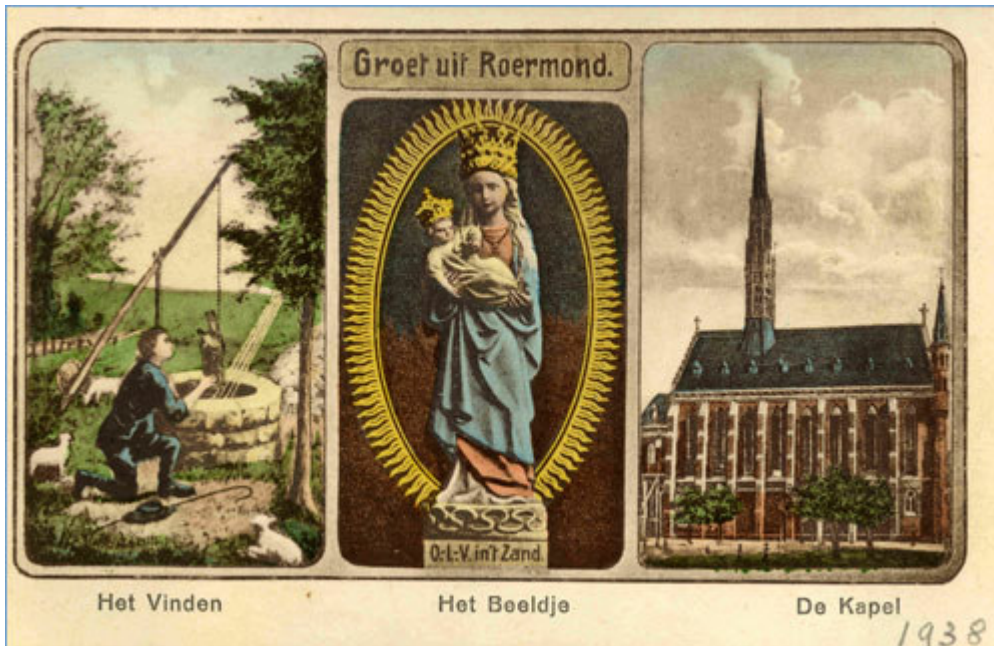

INHOUD

Onze jeugd aan de Kapel in 't Zand.....	2
Kerstmis 1944.....	7
Postzegels.....	14
Knal.....	15
Voortrekker.....	17
Examen.....	21
Het zangkoor.....	22
Collecteurs.....	26

Onze jeugd aan de Kapel in 't Zand

Voorwoord

Wij brachten onze jeugd door in de oudste buitenwijk van de gemeente Roermond, een 600 jaar oud bedevaartsoord de “Kapel in 't Zand”. In dit verhalenboek, waarbij foto's de beeldvorming aanvullen, vertellen wij over het leven in deze wijk vanaf 1938 tot 1963. Een tijd waarin het Rijke Roomse Leven, met de tweede wereldoorlog als dieptepunt, een hoogtepunt bereikte met o.a. de verering van Onze Lieve vrouw in 't Zand. Soms komen wij na ons vertrek terug naar de Kapel om herinneringen op te halen. Achteraf gezien zijn wij dankbaar deze tijd beleefd te hebben in dit redemptoraat. Zonder de Mariaverering in deze wijk en het katholieke dagelijkse leven zou het er anders hebben uitgezien. Onze Rotterdams ouders maakten vollop deel uit van de gemeenschap. Mijn moeder die uit een orthodoxe katholieke familie stamde genoot enorm van de devotie aan de kapel, terwijl mijn vader, een vanwege de liefde bekeerde protestant, de kerk meestal in het midden liet.

Soms vertellen wij samen of is gekozen voor de ik persoon omdat de herinnering van een indertieke tweeling toch verschillend is.

Wij hebben niet gestreefd naar een met bronvermelding gestaafde geschiedschrijving omdat anders dit boekje te uitgebreid zou worden.

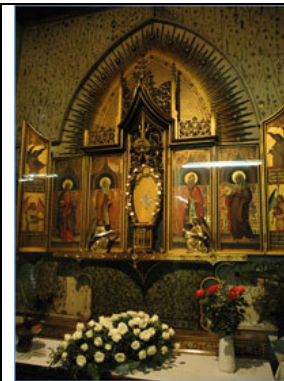

AppieJan 1941

De geschiedenis van de wijk Kapel in 't Zand in vogelvlucht

Aan een vondst in een waterput heeft Roermond sinds de 17^e eeuw een bedevaartsoord te danken. Tienduizenden pelgrims trokken jaarlijks naar de kapel. Complete busreizen werden er georganiseerd. Anno 2006 trekt de kapel van Onze Lieve Vrouwe in 't Zand nog duizenden bezoekers per jaar. Volgens de legende zou een Poolse edelman - Wendelinus genaamd- een Mariabeeldje hebben gevonden in een waterput toen hij zijn schapen uit een emmer wilde laten drinken in 1435. De edelman had Polen verlaten om in afzondering en eenvoud God te dienen. Hij bevestigde het in een nis aan een boom bij de put. Hierna bezochten zoveel mensen het beeldje dat de pastoor van Roermond besloot om het naar de Moederkerk in Roermond te halen. Op wonderbaarlijke wijze was het beeldje de volgende dag teruggekeerd naar de boom bij de waterput. Men besloot toen op die plek een Mariakapel te bouwen. Tegenwoordig staat die kapel bekend als Kapel van Onze Lieve Vrouw in 't Zand.

Volgens de volkstraditie is het beeldje in 1435 gevonden. De eerste kapel, een buurt kapel, is volgens de bronnen al in 1418 gebouwd en toegewijd aan Maria. In 1613 geneest op een miraculeuze manier een vrouw die na een ernstige koortsaanval in coma raakt en haar gehoor -en gezichtsvermogen verliest. Na het ontwaken kon zij voor het eerst haar ogen openen voor het Maria beeld in de kapel. Zij vindt genezing. Getuige de vele ex-voto,s zijn er minstens evenveel verhalen. Uitingen van dankbaarheid jegens Maria zijn zichtbaar op de tegeltjes in de processiegang en in de doopkapel waar vele geschenken hangen.

Vóór 1863 waren het de priesters uit de stad die in de Kapel de H.Missen, het biecht horen en de preken verzorgen. Vanaf 1836 namen de Redemptoristen, na enige gestechel, het van de Roermondse priesters over. De bouwgeschiedenis van de kerk zou een boekwerk kunnen opleveren. Hier moet volstaan worden met de vermelding dat na vele verbouwingen en nieuwbouw door de eeuwen heen in de Tweede Wereld oorlog de kapel aan vernieling heeft blootgestaan. Op 13 April 1947 zijn de herstelwerkzaamheden voltooid

Het kruiswegpark dateert van 1920. Kunstenaar K.Lücker maakte de kruiswerkstaties met uitzondering van de eerste die door atelier Cuypers geleverd werd. Na de komst van de Redemptoristen behoort het rectoraat nog steeds tot de ene parochie die Roermond rijk is. Dat verandert pas in 1921 toen de grenzen van het rectoraat worden vastgesteld. Het is dan ook dat de buurtschap aan inwoners toeneemt. De eerste huizen van de Parklaan kwamen er , benevens het klooster , cafe Dijcks en het pand Lücker.

De stroom bedevaartsgangers neemt toe en de kapelbewoners pikken daarmee hun graantje mee. Het was in die dagen gebruikelijk dat processies “overbleven” en er zijn weinig Kapelbewoners geweest die geen pelgrims voor een of meerdere nachten geherbergd hebben, hetgeen een aardige bijverdienste was. Er waren in de jaren dertig zo'n 12 cafés en hotels, 7 bakkers en 11 slagers. Daarbij kwamen nog de kraampjes, winkels waar devotie artikelen verkocht werden en niet te vergeten de fietsstallingen omdat veel pelgrims per fiets kwamen.

Wij woonden bij onze geboorte in 1938 op de Heinsbergerweg bij de statige ingang met de twee herten van een missie klooster (paters met het rode kruis). Onze buurman Ome Jan Smeets zal stokoud worden en later het boegbeeld van de Kapel en vooral de fanfare zijn. Daarna, vanaf 1939 tot ons vertrek in 1963, woonden wij op de Scheidingsweg 32. Deze weg vormde de grens tussen de gemeenten Melick-Herkenbosch en Roermond tot 1 januari 1939. Vroeger (voor 1795) scheidde deze weg tevens de hertogdommen Gelre en Gulick.

Achter ons huis was een grote boomgaard en korenvelden die reikten tot aan Kitschensberg.

De paters hadden al snel "het Patronaat" opgericht, waar de jongens en meisjes van de Kapel onder leiding van de paters hun vrije tijd doorbrachten. De toeloop was enorm en op het schoolpad ontstonden naast het patronaatsgebouw, een congregatiekapel, een kleuterschool, meisjes school en de St. Alfonsus Mulo die eerst aan de Herkenboscherweg (de huidige lagere school) lag.

De paters stimuleren het verenigingsleven uiteraard geënt op strenge katholieke grondslag. Een strenge Pater Blanken zwaaide de scepter. De patronaten waren strikt gescheiden, jongens en meisjes zaten tijdens de missen in de kapel apart. Het kijken alleen al naar een meisje leverde je een oorvijf op. Pater Blanken kende geen pardon en meestal leverde zo'n "blik" ook nog strafwerk op in de vorm van het overschrijven van de catechismus. De fanfare O.L. Vrouw in 't Zand kwam ook op initiatief van de paters tot stand. Natuurlijk moest de fanfare bij de vele processies optreden maar dat was in die tijd heel normaal want iedereen aan de Kapel werd door de paters betrokken bij de kerkdiensten. Er was een groot Alfonsus koor waarin wij als koorknaapje zongen, er waren de Heilige Familie voor vrouwen en mannen, de congregaties voor meisjes en jongens. Het bijwonen van dit godsdienst onderricht was verplicht. Het misdienen, ook misdienaar zijn wij geweest, was een tijdrovende bezigheid bij de vele kerkdiensten die er waren. Voor de meisjes was er de kapelse maagden groep voor de processies onder bezielende leiding van de zusters van liefde. Er was een studenten vereniging (de Stut) en in 1946 werd de Pater Bleijs Groep, een verkenners vereniging naar het voorbeeld van Baden Powell opgericht. Daarmee werd de eerdere jeugdbeweging "de Jonge Wacht" opgeheven omdat die te veel herinnerde aan het Duitse regime van voor de oorlog.

Als welp zijn wij in 1946 doorgroeid naar verkenners en voortrekker.

Het was een heel passen en meten om al die activiteiten bij te wonen, temeer wij gelijktijdig bij voetbal club Swift, de fanfare en zwemvereniging RZ aangemeld werden. Later kwamen er nog de volleybalclub Boemerang, de Carnavals vereniging de Kakatoes en het accordeon orkest de "Avanties" bij.

De toeloop van processies was buitengewoon groot bij de Meiviering, toen elke dag de kerkgang verplicht was. Op school werd je aanwezigheid met een knipkaart gecontroleerd en owee indien er verzuimd was. Dan waren strafregels op piepkleine velletjes papier je deel. Kerk diensten waren er onafgebroken. Op Zondag moesten wij eerst de vroege Mis als misdienaar "dienen", vervolgens de hoogmis "zingen" met het koor, daarna naar de congregatie om te leren over zondes, de hel en het voorgeborchte. Tot slot in de namiddag ook nog naar het "lof" in de Kapel. Regelmatig werden wij dan ook nog met de verkenners voor een processie opgetrommeld. Dit waren grote "thema" processies om er een paar te noemen; 2 februari 1949 - bidtocht voor Kardinaal Mindszenty van Hongarije; 30 september 1951 - bidtocht voor de wereldvrede en in 1956 de grote processie naar de Kathedraal in verband met de Hongaarse opstand.

De jaarlijkse, zes kilometer lange, bidprocessie naar St. Odiëlenberg was voor ons verkenners een verplicht nummer want dan werden wij ingezet het Mariabeeld te dragen. In het midden van de zestiger jaren verminderde het aantal bedevaarten. Er kwamen wel speciale processies voor in de plaats. Nog steeds is er de jaarlijkse processie van de zigeuners, de processie uit Den Bosch en de stadsprocessie.

Foto uit 2006 van de jaarlijkse zigeuner processie die dan 25 jaar bestaat.

Bij de Pax Cristy processie moesten wij als voortrekkers van de “Lodewijk- stam“, zo vernoemd naar de illegale schuilnaam van Pater Bleys, kaarsen verkopen.

Met het jaarlijkse put feest van Alfonsius gingen wij met paard en wagen naar de speeltuin Barten in de Weerd .Een hele stoet wagens volgeladen met zingenden kinderen en hun moeders. Vaders op de bok -of vrolijk te fiets.

1947 processie

1947 putfeest in de Scheidingsweg

1947 putfeest Scheidingsweg

Na de oorlog leek het wel of men de verloren tijd wilde inhalen. In de oorlogsjaren zijn er geen processies geweest. De paters hielpen waar zij konden en verrichtten veel werk in de illegaliteit. Onze doopvader Pater van den Heuvel, opgepakt door verraad, is bezweken in een Duitse gevangenis. De meer bekende verzets aalmoezenier Pater Bleys verloor vlak na de oorlog bij een merkwaardig ongeval in 1945 zijn leven.

Wij hopen met deze inleiding een indruk te hebben gegeven van het Rijke Roomse leven aan de Kapel in 't Zand zodat de volgende verhaaltjes beter ingevoeld kunnen worden.

1950 Zesde klas met de “ dubbele “ (Meester Korsten)

TER HERINNERING AAN DE GODSDIENSTCURSUS
VOOR ACHTTIENJARIGEN IN HET BISDOM ROERMOND

1. Wees trouw aan Uw Geloof, belijd en beleef dat Geloof fier, en luister graag naar het woord van God. 2. Bid trouw tot de H. Geest, dat Hij U geleide en U altijd met Zijn licht moge verlichten. 3. Onderhoud Gods wet, ook als het U moeite en versterving kost. 4. Bid geregeld en ga graag naar de kerk. 5. Zoek Uw kracht bij Christus, vooral in het Heilig Misoffer en in de Heilige Communie. 6. Wees 'n kind van Maria, vol liefde voor Uw hemelse	Moeder en met een onwankelbaar vertrouwen op Haar goedheid. 7. Verzoen U dadelijk met God door een oefening van liefde en door een goede Biecht, als er iets geweest mocht zijn. 8. Wees goed voor Uw medemens, doe nooit iemand leed of kwaad en help graag, waar gij helpen kunt. 9. Durf apostel te zijn en help mee om de zielen te redden en de wereld te kerstenen. 10. Beminn God boven alles.

ALS GIJ DIT DOET, ZAL GOD MET U ZIJN EN ZULT GIJ HIER EN LATER GELUKKIG ZIJN.

CURSUSJAAR <u>1956/1957</u> BEGONNEN <u>sept.</u> VOLTOOID <u>febr.</u> PAROCHIE VAN <u>St. V. v. d. Land</u> TE <u>Roermond</u>	<u>+ J. Remmers</u>	UITGEREIKT AAN <u>Albert Bausch</u> DATUM <u>13 febr. 1957</u> DE DOCENT <u>Pater J. van den Heuvel</u> DE PASTOOR <u>J. Thiel C. d.</u>
--	---------------------	--

1957, De “achttienjarige” cursus van de jongens congregatie

Meer informatie <http://www.roermond.nl/index9337.htm>

Kerstmis 1944

Waarom denk ik aan Kerstmis in 1944?

Komt het door de gierende storm, een Gota Fria?

De wolken huilen hier in Spanje. Het is onwezenlijk koud, nat en grauw, normaal heerst de zon.

Onbewust neurie ik een Limburgs kerstliedje, Kerstmis staat voor de deur.

De natuurelementen zijn beangstigend in de weer.

Het bliksemt en de elektriciteit is uitgevallen.

Onwaarachtig was het ook in mijn herinnering zestig jaar geleden.

Een barre tijd, de laatste verschrikkingen van de tweede wereld oorlog in Roermond.

Er lag veel sneeuw, het was ijskoud, granaten sloegen in, bommen vielen.

Rijen vluchtende mensen, er was gebrek aan alles. Ellende alom.

Nu anno 2004, er mag dan geen wereld oorlog meer zijn maar de wereld wordt nu gebeukt door terroristische aanslagen, M3-11 in Madrid, de oorlog in Irak en nog steeds Palestina - Arafat is inmiddels dood -, Afrika roert zich en in Nederland wordt Theo van Gogh vermoordt.

Massaal menselijk leed toen en nu.

Zal ik het erop wagen om uit eigen ervaring te vertellen.

Tegen alle critici in, die menen dat een jongetje van amper zes jaar niets kan weten, ook al beaamt zijn tweeling broer dat het waar gebeurd is.

Onze emotionele herinneringen zijn opgewekt door de Roermondse schrijver Jan Laughs † die treffend schreef over de tocht van 3000 Roermondse dwangarbeiders naar de wielerbaan in Dulken (Duitsland)

Ook hielp enige overgebleven oorlogsdocumenten van onze familie: Ausweisen, een davidster, distributiebonnen, vergeelde kranten artikelen en een pak miljarden aan Reichsmarken.

Daarom, ik waag het erop om samen met Jan dit Kerstverhaal te schrijven.

Het blijft immers privé.

AJB 2001

Remunjs Kersleedje

En mild is de nach

Waat is toch det gefluuster?

Waat waerde dao gezag?

Waat is het leeg gewaore

Waat sjtaon de sterren klaor!

Waat is os noe besjaore?

Waat hingk dao veur ein boodsjap

Van sjter noa stjer, noa stjer?

Doa sjteit toch Miense Bliedsjap

Geschreve miele ver!

Waat sjeit d,r te gebeure?

Och zegk't os Kiendje leef?

Veer zolle zo gaer heure

Det 't vree waerd, det 't vree waerd

Pierre Huyskens

Onze belevenissen

Harde voetstappen op straat.

Opnieuw zijn Duitse soldaten op zoek naar onderduikers.

Mijn vader rent naar het dressoir.' Dicht doen, ' kreunt hij en vouwt zich samen, zijn neus bij de gaatjes aan de achterkant van de kast, zijn piepende adem wordt rustig. Mijn broertje Jan drukt de deur dicht en op mijn beurt draai ik de sleutel om en kieper deze in een vaas. Dan spelen wij verder met onze damstenen afwachting op de alarmemmer, geplaatst op een stoel bij de deur.

Gelukkig valt deze niet, het blijft stil.

Het geluid van wegmarcherende soldaten verstomt.

Wij zijn een onderdeel van een primitief alarm systeem dat eenmaal bijna fout afliep toen wij al spelende mijn vader vergaten. Foei, hij moet, toen een begin veertiger, wel heel gekreukeld uit het piepkleine kastje gekropen zijn toen mijn moeder hem na een paar uur verlostte.

Dagelijks is zij samen met buurvrouw Vlak op zoek naar voedsel en brandhout.

Alle mannen zijn ondergedoken.

Het is Razzia Zondag, 8 Oktober 1944. Er wordt in Roermond en omstreken massaal gezocht naar mannen tussen de 16 en 60 jaar. Zij zijn verplicht zich te melden voor dwangarbeid. Schansen, zo wordt het graven van verdedigingswerken in de volksmond genoemd. Maar ondanks de Duitse waarschuwingen duikt Roermond massaal onder. Duizenden Oekraïense vrouwen uit Rusland zijn aangevoerd om anti tankgreppels te graven. De Duitsers hebben haast, de vijand zit hun in de Ardennen op de hielen. Weer pakken zij het groots aan in een laatste poging de totale ondergang te voorkomen!

Hoe anders zag het er op 5 September uit, toen de Duitsers massaal op de vlucht sloegen. Maar na 3 dagen kwamen ze terug! Vlak over de grens zijn ze weer gehegroepeerd en er komen Fallschirmjagers en de gevreesde Grüne Polizei met de beruchte commandant Mathias voor terug. Het wrede militaire regime dat zij brengen zijn wij in de afgelopen oorlogsjaren niet gewend. De geallieerden blijven op 15 kilometer van Roermond steken.

Onze rivieren de Roer en Maas zijn natuurlijke obstakels van jewelste.

Het bisschopstadje zal het 7 maanden voor haar kiezen krijgen.

Iedere avond slaan nu granaten in, brullen kanonnen en schiet afweergeschut witte wolkjes de lucht in. Elf november wordt Roermond gebombardeerd en er vallen 33 doden. Onophoudelijk loeien de sirenes, dat vergeten wij nooit meer. Bij elke duikvlucht vallen bommen, brandlucht, overal stenen, granaatschilfers beschadigen de daken. Alles wordt nat maar toch is er nog stof in onze kelder bij al weer een ontploffing. Wij wonen in de Scheidingsweg en duiken bij elk alarm de kleine kelder in. Onder de trap is een soort bed voor de familie gemaakt.

Met ons vieren schuilen wij er, altijd in de nacht.

Onafgebroken vliegen enorme formaties bommenwerpers over ons huis met bestemming " het Ruhr gebied" . Stiekem klimmen wij naar de zolder en zien de horizon rood oplichten van brandende Duitse steden. Ook horen wij Duitse V2,s , de eerste raketten ter wereld , op weg naar Londen. Zij maken een vreemd sissend geluid.

Een verloren bom slaat een grote krater aan de overkant van de straat, bij de schoenmaker Schmids. Ondanks de zandzakken die als afdichting op ons kolengat liggen wordt de kelder zwart en de explosie is zo hard dat de luchtdruk ons de adem beneemt. Nog steeds hoor ik het gerinkel van wekflexen met voornamelijk bonen. Deze proviand, afkomstig uit moeders familie tuinderij in Schiebroek, heeft ons de oorlog doorgehouden.

Zij komen ons wel de keel uit, maar er is nauwelijks anders.

In het donker lichten wij met een knijpkat bij of als het langer duurt wordt de carbidlamp aangestoken. Het is een treurige Kerstmis en een nog droeviger Nieuwjaar 1945.

Op 29 december vallen de Duitsers in onze straat een schuilkelder binnen.

Het is nog geen vijftig meter van ons huis.

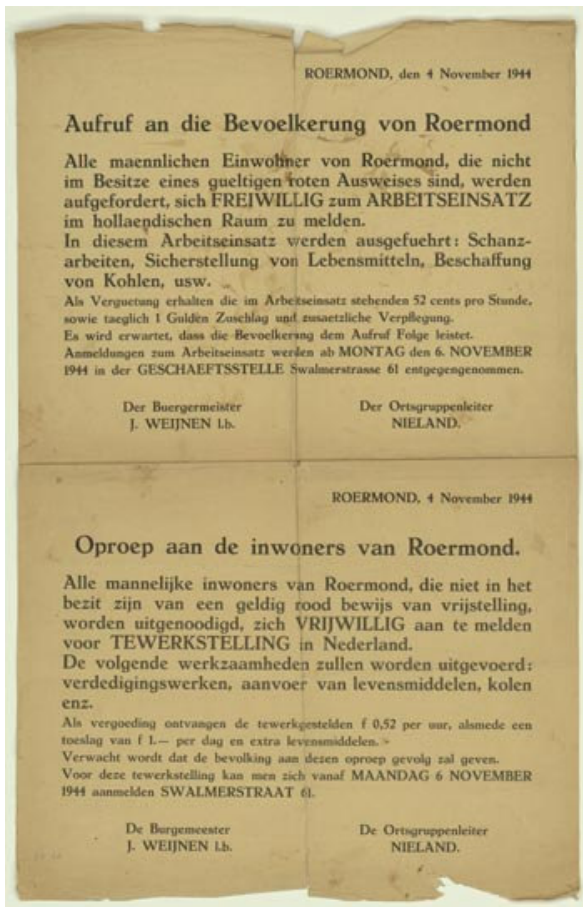
Achter het witte woninkje van Pierre Massie, is een schuilkelder gegraven, dat staat duidelijk voor mijn geest. Twee diepe gaten zijn gegraven, waarvan de wanden met twijgen zijn afgezet ter ondersteuning van het zand. Armzalige spruiten struiken zijn er bovenop gepoot.

Een jeneverbes verbergt de ingang, er is niets te zien.

Slim denkt men te zijn door achter de eerste kelder nog een tweede te maken.

Mijn vader met buurman Vlak is er weer uitgekropen omdat ze het niet vertrouwen.

“Om met zoveel onderduikers tegelijk samen te zitten, dat beviel mij niet”, heeft hij later verteld. Veel mannen worden door die razzia's in geheel Roermond opgepakt, en een dertiental zijn er na een schijnproces standrechtelijk gefusilleerd in het bos bij Paters Huuske. De grootste vangst van de Duisters werd gedaan in een schuilkelder bij een school op het Schoolpad door verraad van een Nederlander. Opmerkelijk is het dat deze Orts Kommandant nooit wegens deze oorlogsmisdaad is veroordeeld ondanks het feit dat hij gelijksoortige acties ook in Kreta en Rusland heeft ondernomen.

Intussen zitten mijn vader en Vlak ergens onder de vloer. Onder de woonkamers zijn verborgen mansgaten gemaakt als schuilplaats en de gehele straat is ondergronds met elkaar verbonden. Een maatregel van de Duisters om bij de verwachte straatgevechten beter te kunnen standhouden. Elke bewoner moest een gat slaan. Zo niet dan waren de Duitsers in staat een

boobytrap bij de deur van het huis te leggen. Diverse Roermondse mannen zijn op deze manier gesneuveld. Met deze maatregelen kreeg Mathias de wind er weer onder!

De dag erna, 30 december 1944, moeten alle mannen van 16 tot nu zelfs 65 jaar zich melden. Iedereen die ze daarna nog te pakken krijgen zal zonder pardon worden geëxecuteerd.

Toen moet die geweldige ruzie plaats gevonden hebben tussen mijn vader en moeder.

Een zinken emmer trapte mijn vader door het huis, mijn moeder hing aan zijn jas, veel geschreeuw en gehuil. Nooit zullen wij weten wie van de twee wilde opgeven.

Mijn vader is gebleven, dat deed ook de buurman.

Drie duizend mannen melden zich en komen in de Heilige Hart kerk bij elkaar.

Het is bitter koud en er ligt sneeuw. Zij zullen als gedeporteerden, in een helse en beruchte mars, 40 kilometer Duitsland inwaarts lopen. Als dwang arbeider worden zij ingezet in fabrieken en werkplaatsen. Niet iedereen zal het overleven ook al blijken niet alle Duitsers slecht en wordt er heimelijk hulp geboden. Veel verhalen leggen deze barre tocht naar de renbaan van Dulken vast. Jaarlijks wordt herdacht met een stille tocht naar het oorlogsmonument in de hei.

Ook herinner wij ons vaag dat er een pater bij ons thuis in de kelder kwam bidden, die bracht ook een Russische onderduikster mee, die zich onder de vloer een paar dagen verborgen heeft. Rozenhoedjes afroffelen was een vast ritueel, onze knieën doen nog pijn van het bidden voor het kastje met een wit Maria beeldje. Intussen gaan de dagen wat rustiger voorbij met wel veel alarm, maar weinig vliegtuigen en soms een Jabo (Jachtbommenwerper).

Vlak achter ons huis, daar waren toen koren- en heidevelden, wordt een munitie trein beschoten, die met veel geknal de lucht in gaat. Het toeval wil dat wij in Augustus 2006, zestig jaar later door dit gebied, nu gedeeltelijk industrie terrein "de Heide", gefietst zijn. Met verbazing zien wij dat het terrein, waarin de nieuwe autoweg wordt aangelegd, tot verboden gebied is verklaard. De Rijks Mijnen Opruim Dienst heeft, zo is te lezen "onverwachts" nog granaten gevonden.

Nou ja zeg, dat weten toch alle Roermondse mannen!

Tot lang na de oorlog zochten wij hier naar kruit en maakten van die staafjes rotjes die met straalaandrijving voor spektakel zorgen.

Soms gooiden wij ze in brievenbussen.

Ook gevaarlijk, zeggen de volwassenen, was het geknoei met die blikjes.

Carbid, wat water er in, de deksel erop en aansteken bij een lont.

De knal was hard.

Voedsel werd in het verloop van de oorlog een groot probleem lezen wij ik uit oude kranten;

06.02.42 particulieren mogen geen groenten vervoeren

04.12.44 broodrantsoen tot 1 kg p.p./week

13.02.45 suikerbieten distributie

Nog zien wij het volgende tafereel in onze bijkeuken:

Onze vader houdt trappend op een fiets een zelfgemaakte molen aan de gang waarin lijnzaad pitten worden vermaalt tot olie. Op een houtvuur staat een dampende ketel waaruit strooplucht komt. Zwarte vieze plakkerige drab. In de hoek lag een berg suikerbieten.

Graan werd in de vochtige bijkeuken ook verwerkt.

Dan was alles wit; de tafel en de keukenvloer.

Hoe onze vader dat geflikt heeft weten wij niet want echt handig is hij nooit geweest.

Rond de jaarwisseling is er in het klooster van de Redemptoristen een razzia geweest waarbij onze dooppater, kapelaan van der Heuvel, is weggevoerd. Er lopen twee verraders rond aan de Kapel in, t Zand wordt gemompeld en onze omgeving wordt te gevaarlijk.

Het klooster met namen als paters Bleijs, van der Heuvel, Dankelman, Boonekamp en Zeehandelaar, is een bolwerk van verzet geweest voor Zuid Nederland, heeft Jan gelezen.. Pater Bleijs is aalmoezenier van het Nederlandse leger onder Prins Bernhard geweest. De broeders -en zusters van liefde waren minder op de voorgrond, maar zij waren er wel!

In ieder geval vluchten wij samen met de familie Vlak naar het aanpalende dorpje Maasniel. Enige weken wordt gebivakkeerd in een straat met slechts verlaten huizen, in de buurt van een witte school. Via een verboden radio, die de buurman gevonden heeft, horen wij dat de Canadezen heel dicht bij zijn.

Bijna de gehele stad is geëvacueerd, maar wij wachten af.

Toch wordt alsnog besloten met de laatste evacuatie stoet mee te gaan.

Dat komt omdat er veel geschoten werd in onze straat en moeder met Appie met de schrik vrij kwamen toen een granaat aan de overkant van de straat insloeg.

Een scherf heeft nogal wat bloed op zijn gezicht teweeggebracht maar het viel gelukkig mee.

“Jan, sindsdien draag ik mooi een oorlogslitteken, op mijn kin”, merk ik op.

“Het is nauwelijks zichtbaar, dat moet ik toegeven. Maar om steeds voor dat schoonheidsplekje geplaagd te worden vindt ik te flauw voor woorden.”

“Oh daar begint die weer, lacht Jan “, wij zitten zomer 2006, vlakbij onze geboorteplaats, bij café de Kwekkert achter een glas bier.

Foto van de Familie Vlak

Bij de evacuatie lopen wij achter een grote boerenwagen en onze vader trekt een eigenhandig gefabriceerd karretje dat door een fiets getrokken zou moeten worden. Door de sneeuw valt het karretje, volgestouwd met onze spullen, al spoedig krakend in diggelen. Moeder heeft alles op de fiets geladen en wonder boven wonder laten de soldaten de tweewieler ongemoeid.

Mijn broer en ik mogen op de kar zitten, wat een belevenis!

De oude knol kan het helling op niet redden zodat er geduwd moet worden.

Mannen schreeuwen dan één, twee, drie en wij moeten van de kar af.

De tocht duurt verschrikkelijk lang, het is erg koud en na een barre tocht van twintig kilometer komen wij uitgeput bij een steenfabriek in het Duitse Bruggen aan.

Jan, “daar herinner ik me de vele stronthopen die er lagen, bah wat een zootje”.

Veel evacués moeten ons voor zijn geweest want heel Roermond, met dan 12.000 inwoners, is op de vlucht. Op een tochtige zolder van die fabriek zullen wij enige dagen doorbrengen.

Er is stro dat ons naast warmte nog meer ongedierte brengt.

De gekoesterde fiets wordt zorgvuldig onder het stro verstopt.

Tijdens dit verblijf in het Duitse grensstadje wordt in de buitenlucht op open vuren, ieder voor zich, eten klaar gemaakt.

Veel is het niet maar vader slaagt er weer in iets eetbaars te organiseren.

De fiets wordt intussen gestolen.

Op 8 Februari vertrekt een lange trein met ca 60 personen per goederenwagon of veewagen met onbekende bestemming naar Noord Nederland, een afweergeschut achter op de trein!
Bij Wezel scheren Engelse vliegtuigen omlaag naar de met witte kruisen gemarkeerde trein.
De schietende Duitsers worden uitgeschakeld met een lading mitrailleur vuur. De locomotief wordt getroffen en ontploft met een grote stoomwolk. Iedereen zoekt een schuilplaats onder de wagons, maar vader en moeder grijpen ons, rollen in een greppel en rennen van de trein weg.
Vliegtuigen maken duikvluchten, mitrailleurs ratelen, het is rennen voor je leven.
“Een wit laken op het boeren veld blijft voor mij een lugubere herinnering, Jan”, zeg ik.
Negen doden zijn er gevallen lees ik later en veel gewonden. Bij terugkomst blijkt onze wagon doorzeeft te zijn met kogelgaten. Veilig kan het nooit onder die wagon geweest zijn en van een opgehangen kinderwagen ontbreken alle wielen.

Hoe lang de reis geduurd heeft weet ik niet, alleen herinner ik de aankomst in een Friese stadje Twijzel, onder de rook van Leeuwarden.
Weer worden wij een zaaltje ingedreven en door een rode kruis zuster hardhandig ontluidt.
Nog zie ik onze witte krulharen vol met krioelend luizen in schotels verdwijnen.
Dat wij kaal worden geschoren, deert ons minder dan dat gespuid met poeder.
Ook in onze kleren werd gespoten met iets dat heel vies stonk.
Bah, dat was niet fijn.

1980 Albert op bezoek in Twijzel

Onze vader komt terecht bij een norske boer terwijl moeder met ons haar intrek mag nemen in de dorpswinkel. Hier zijn vriendelijke dames en wij krijgen er heerlijk te eten.
Gelukzalig is het moment van die boterham met boter en suiker.
‘Appie, dat was eerste uit ons leven, nog loopt het water uit mijn mond, wat een genot was dat.. weet je dat nog,’ zegt Jan bij de correctie van dit verhaal.
Het is wel vervelend dat de Friese dames ons veel straffen bij wat heet, kattenkwaad.
Zij halen ons door elkaar, de verkeerde wordt bestraft en dat is niet eerlijk. Wanneer eentje van ons in de bezemkast wordt opgesloten maakt de ander hem weer open. Toch maken wij een gelukkige tijd door bij de strenge protestanten. Vader komt elke avond eten, moppert wat over koeien want als boerenknecht is hij geen succes en vooral.. .. hij wil naar huis.

Over de bevrijding in Friesland herinner ik me meer dan Jan.
Het moet lente geweest zijn want de struiken in de tuin hadden knoppen.

“Onze bevrijders komen “, juichen de bewoners van het dorp.
 Onbevreesd en onbevangen staan wij langs de provinciale weg te kijken naar de wanordelijk
 wegvlochtende Duitsers. Naast groene, lopen er gele -en bruine uniformen.
 Dan verschijnt er uit het niets een Canadese tank, die zonder een moment van aarzeling op de
 vluchtende colonne uniformen schiet. Zij vallen voor onze ogen neer.
 Weggetrokken in de winkel hoor ik geen gejuich meer.
 Op een handwagen zie ik later lichamen onder dekens bollen.
 Alleen uitgestoken laarzen zijn zichtbaar.
 “Daar was ik niet bij”, twijfelt Jan ,” daar weet ik niets van.”
 “je zult wel weer voor straf in de kast gezeten hebben”, lach ik, ”kom nou dit verzin ik niet”

Op 1 maart 1945 stak de 15e cavaleriegroep van het 9e Amerikaanse leger, onder bevel van
 generaal Anderson, aan de Maastrichterweg de Roer over. In de verwoeste stad vonden de
 Amerikanen slechts een handvol inwoners die uit hun ondergrondse holen kwamen gekropen.

De oorlog was voorbij.

In Mei, ergens halverwege, zijn we met een volle vrachtwagen naar Roermond teruggekeerd.

Zeker weet ik, Jan, dat het een zonnige dag was met gejuich op een zwaar
 beschadigde Kapellerlaan met vlaggen, het volkslied en dansende mensen. De
 aankomst bij ons volledig leeggehaalde huis in de Scheidingweg 32 was een
 schok. Alle ruiten zijn kapot, de deur is verdwenen, zwarte merktekens op de
 muren.

Aftocht 1945

Inval Duitsers in 1940

Bevrijding 1945

De geheime verbergplaatsen onder de woonkamer voor onze spullen zijn leeg, alles is weg.
 Alleen de alarmemmer met kogelgaten ligt op de vloer.

Det 't vree blijft
 Altea, 23 December 2004
 Albert en Jan.Bausch

Postzegels

Albert bitte zwei hundert Briefmarken für die Einladungen.

Daarmee zadelt de Duitse secretaresse van de buurtvereniging El Paradiso in Spanje mij op. Postzegels plakken! “ Duizenden postzegels zijn door mijn handen gegaan”, overdrijf ik .

”Je moet weten dat ik kampioen kinderpostzegel verkoper ben geweest en dat is niet gelogen“,vertel ik verder.

Na de oorlog is het de gewoonte dat kinderen van de lagere school met postzegelboekjes langs de deuren leuren. Er is geen geld in Roermond en de bewoners van de Scheidingsweg aan de Kapel in 't Zand hebben weinig animo om meer dan 2 soms 3 zegeltjes te bestellen. Dat schoot niet op! Dan ontdek ik dat achter onze straat een nieuwe wijk, de Kemp, gebouwd is waar vreemde mensen hun intrek genomen hebben. De Celebes -en Java straten zijn van de ene op de andere dag levendig en vol. Daar moet ik met mijn zegeltjes naar toe.

Stoutmoedig bel ik aan.

“Selamat pagi jongetje “

Verbaasd staar ik een klein bruin vrouwtje aan.

“Apa itoe” (is er wat) lacht zij mij toe.

“Nee, nee stotter ik verlegen, het is kinderpostzegel tijd.

Zou, zou u er misschien twee zegeltjes van vijf cent willen kopen?”

“Natuurlijk anak laki laki, geef maar twee volle boekjes, want ik moet veel schrijven naar mijn familie in Bandung, Indiëje weet wél. “

Wat een ervaring, die moet wel heel, veel centen hebben denk ik.

“Hier heb je een dubbeltje fooi”, lacht de oosterse schone me toe.

Uitverkocht ren ik terug naar school om meer boekjes op te halen. Het hoofd der school, een lange man met typische neus, hij wordt daarom “de dubbele” genoemd, kijkt me vragend aan.

“Meester ik wil tien boekjes, die kan ik verkopen “.

“Hou me niet voor de gek, jongen.

Onze school verkoopt er nooit meer dan honderd. Jij alleen, tien zeg je? “

Enfin met acht boekjes ren ik terug naar de Celebes straat en bel bij de volgende deur aan.

Weer wordt opengedaan door een bruin vrouwtje met een bol buikje en weer dat zwarte haar.

Opnieuw verkoop ik twee boekjes

Dit is leuk ,opnieuw een vrolijk lachend gezicht aan de volgende deur met die vreemde Hollandse taal. Deze mevrouw strijkt over mijn blonde krullen en zegt “ mooi zeg”, en leert mij nyonya voor mevrouw te zeggen.

”Hier,drink een glaasje siroop jongetje,” zegt ze,” je moet veel drinken.”

Daar krijg ik zomaar een glas knalgroene limonade, zo iets had ik nog nooit gezien en geproefd, Maar lekker, lekker dat dat was!

Bij het volgende huis groet ik een Indische schone al met een volleerd “Nyonya”.

Prachtig is zij, met een lange gebloemde jurk en een margriet gestoken in schouderlang haar.

”Wilt U alsblieft wat postzegels voor kinderen, u weet wel, kopen ?“

Ya is goed, ook voor mijn kindje wijst ze op haar buik. Geef er maar drie.

Zo is het gebeurd dat ik in het jaar 1949 met 63 verkochte boekjes kampioen kinderpostzegelverkoper van Roermond geworden ben.

Terima kasih aan de Indische Nederlanders die gevlucht uit hun land nog konden lachen!

(Dank je wel, dat had ik ook van die mevrouwjes geleerd)

Knal

Verbaasd kijkt Jan naar zijn cadeau.

De schedel van de zwarte piet, volgestouwd met snoepgoed is verdwenen.

Zwarte dropjes kleven tegen het witte kalkplafond. Overal liggen noten door de kamer en er ligt eentje al op de gloeiende kachel te roken.

Jan, krijgen zal ik je, want die bom, verborgen in het kunstige strijkinstrument dat je me verleden jaar gaf, dat zal ik nooit vergeten.

In het lange gedicht moest ik toen eerst de tekst van een liedje lezen.

Daarna kwamen de muzieknoten.

Sint zegt, dat je die niet kan zingen, vervolgde het gedicht.

Daar stond je van te kijken toen je het hoorde, dat zag ik trots.

Maar op de viool spelen dat weet ook Piet, dat kan je niet, vervolgde het rijm.

Jan, dat je mij een strijkstok met een metalen snaar gaf, och dat was voor mij onkunde want verder dan getokkel op jouw speelgoedgitaar kwam je niet.

Sint en Piet moeten toch toegeven dat het melodietje van mij aardig uit die krakkemikkige viool kwam? Zeg eens eerlijk, of niet soms?

Zelfs de dubbelsnarig gespeelde finale was kwam er goed uit, fors aanzetten las ik in de partituur. Bij die enorme de knal besefte ik enorm te zijn gefopt! Als een schakelaar had ik twee snaren met elkaar verbonden en zo de ontsteking tot leven gebracht.

Gevaarlijk vonden wij dit niet want de hele buurt was in die tijd met bommetjes bezig.

In 1944, op het einde van de oorlog was niet ver van onze tuin een munitietrein ontploft. Tot in de verre omgeving lagen er kruistafjes die eenvoudig tot voetzoekers of bommetjes verwerkt konden worden. Een ouder buurtjongetje had ons geleerd een ontsteking te maken van een gloeidraad uit een lamp en platte batterij.

Maar Jan, jij was het die voor de eerste keer een bommetje gebruikte bij pakjesavond.

De hele kamer lag dan vol pakjes met fop cadeautjes, weet je dat nog?

Aan geld en spullen was direct na de oorlog gebrek, niet aan onze fantasie.

Weken waren wij met de voorbereiding bezig, wij timmerden wat af; naaidozen, schoenenkistjes, stoofbankjes, zelfs complete radio en grammofoonmeubelen. Er werden lellen van gedichten geschreven en te gekke cadeautjes gemaakt. Bijvoorbeeld met een spoortocht door het hele huis, of alleen het inpakken al van een antraciet, een knol, aardappel, suikerbiet en andere ongein.

Dat verpakten wij in wekenlang opgespaarde kranten. Daarmee hadden wij het druk want intussen lazen wij ook weer pa Pinkelman, de strip in de Volkskrant.

Jan, jij wist dat met die zwarte Piet met dat strooigoed op zijn hoofd iets aan de hand was, want je riep. "Appie, dat is van jou. Dat is zeker!"

"Dat kan toch niet Jan, al die pakjes zijn van Sinter Klaas, zei ik nog.

"Wat staat er in het gedicht dat er aan bungelt?"

"Dat is vreemd zegt Jan, het is een rol perkament. Kijk eens helemaal volgeschreven met Oost Indische inkt, prachtige Gotische leesteken.

Appie, zo mooi kan jij dat niet en zeker geen meter lang."

"Zie je wel dat het van Sinterklaas is," roep ik terug

Jan leest en zijn stem wordt plotseling ijzig en rustig.

Hij declameert "je hebt een gietijzeren kogel in je hand"

Mijn God denk ik waar komt die tekst ineens vandaan

'Zie je de spiegel met de gouden ster? Vervolgt de monotone stem van mijn broer."

Maak je klaar voor een worp " zegt hij als onder hypnose

"Niet doen, geen bom meer" roept mijn moeder in paniek

"Katrien let op, zie je niet dat Jan aan het slaapwandelen is", zegt mijn vader.

“Werp de kogel in de ster van spiegel, kerel!” ‘Roept het gedicht.
Met mijn handen voor mijn ogen zie ik het gebeuren.
“Niet doen Jan, niet doen, je hebt gewonnen, ik geef me over!”
Te laat!
Een knal, de scherven, een lichtflits.
Badend in het zweet word ik wakker.
Weer heb ik geen passend antwoord gevonden op zijn briljante viool cadeau.
Ook die dropjes aan het plafond zijn gedroomd.
Wacht maar Jan.
Het volgende jaar, dan zal het er van komen

st klaas met Anton en de meisjes 1962

Foto van de Sinter Klaas Viering met Anton, de meisjes en knallende viool.

Altea , 05.12.2005

Voortrekker

Absoluut. Gelijk, heb je Appie!

Eugene was het boegbeeld toen wij bij de voortrekkers kwamen.

Zestien waren wij dacht ik,” vervolgt mijn broer.

“Hij was een jaar of vijf ouder en ging altijd met ons op trektocht, een hike noemden wij het.

Alleen bij grote drukte, bijvoorbeeld de Mei week, de Missie week en bij grote processies moest hij in de winkel van zijn vader aan de Kapellerlaan - hoek schoolpad helpen.

Het was een winkel met een grote veranda en voor die tijd al modern met twee grote spiegelramen. Op die ramen stond in een rondboog Sliepen, kruidenier.

Op de ene ruit stond kruidenier - en koloniale waren, en op de andere; grutters - en religieuze waren. Dit laatste was om pelgrims te lokken in zijn neerdoening te kopen en niet in de kraampjes tegenover de winkel. Van binnen was het echt ouderwets, een deurbel klingelde boven je hoofd als je binnenging. Het rook er naar koffie, stroop, olie, rookworsten en staven zeep. Op de toonbank stonden vierkanten flessen met snoep, drop, zoet hout en kleurige blikken trommels met lollies en kaneelstokken. Achter de toonbank stond een koperen weegschaal, zakken rijst, koffie, suiker, bloem, gort, bonen en ook kippenvoer. Er staken lange blikken schepjes in. Op de grond een bascule voor het zware weegwerk. Die stond lelijk in de weg bij een rij open zakken met graan, bonen en kruiden. Daarboven rezen houten rekken op, volgestouwd met kerkkaarsen, verschillende soorten Maria beeldjes, wijwaterbakjes en gesloten houten ladekasten met etiketjes erop. Sliepen verkocht ook alles voor de verkennerij. Aan de wand hingen insignes, kwasten voor kniekousen in vier kleuren, uniformen, epauletten voor de voortrekkers, padvindershoeden, groene welpenpetjes, Baden Powel foto's en handboeken. In een glazen kast glommen Maria en St.Christoffel medailles. Ook hing er een plateau met voorbeelden van bedanktegeltjes die in de kapelmuur gemetseld werden bij genezing.

Ze werden op verzoek gemaakt door een glazenier van Essen, stond er te lezen.

Eugene kende elk kind bij naam want die kwamen na de school voor één cent een snoepje of stuk zoet hout kopen. Hij liep rond als model voor verkenners kleding. Altijd in een bruine manchester korte broek met kniekousen. Die broek met de ribbels rook muf, was stijf en ritste bij het lopen. Hij wist alles over de verkennerij en grondregels van Baden Powel, de grondlegger van de padvinderij. Bij de welpen leerde je van hem knopen leggen, bij de verkenners bouwden wij met hem van knoestige dennenhout palen een compleet kamp met veldkeuken, tafel, banken, de Hudo, boomhutten en bruggen over beken. Een keer, dat was spannend, een hangbrug over ons duivelse riviertje “ de Roer” die vlak langs de Kapel meanderde. Er ontstond een grote opstoot, toen magere Eugene met een touw in de mond te water ging. Levensgevaarlijk, althans volgens de politie. Daar hebben vluchtende Duitse soldaten bij het einde van de oorlog munitie gedumpt. In onze tijd was de Roer een stinkend, pikzwart, fel stromend riviertje, diep genoeg om te verdrinken. Een geweldige uitdaging voor ons om juist daar een brug aan te leggen. Daarin konden wij onze vaardigheden kwijt! Eugene was ook nu weer de bedenker -en leider van het spektakel. Helaas werd het jammerlijk door ingrijpen van de veldwachter afgeblazen. Onze oubaas, een officier van Justitie, kwam er nog bij de pas, om de brand te blussen die ontstond bij die commotie die de veldwachter teweegbracht.

Van pottenkijkers hadden wij geen last meer toen wij eenmaal voortrekker waren.

In kleine groepjes of alleen gingen wij op hike. Avontuur genoeg, want nu konden wij aantonen het spel van verkennen onder de knie te hebben. Weer of geen weer, zomer en winter waren wij

in het weekend op stap. Wij leerden primitief als woudloper te leven. Een tent was volgens onze leermeester niet nodig, voedsel en drinken werd onderweg georganiseerd. Geld was overbodig want bos en veld boden genoeg. Een pijp moesten wij van hem roken om in de nacht de stafkaart bij te lichten, het kompas te lezen en onze handen warm te houden. Wanneer wij in de sneeuw, hartje winter, uit onze geïmproviseerde tent kropen stond hij erop dat wij ons wasten en de tanden poetsen. In blote borst stond hij met handen vol verse sneeuw zich druk te maken. Vuur maken was bij hem ook een hele toestand, want lucifers kwamen er niet aan de pas. Eerlijk gezegd was dat voor onze generatie wat te gortig. Wij droegen bij kou, tegen alle regels in, een lange broek terwijl Eugene liep te klappertanden van kou. Diep verborgen in onze broekzakken waren er lucifers, knijpzaklampjes, kauwgum, een flesje Underberg en een in zilverpapier verpakte gulden voor een noodgeval.

Ons trekkersgebied besloeg een honderd kilometer rondom Roermond, tot in de Duitse - en Belgische Eifel. Het noordelijke deel was interessant vanwege het verborgen Romeinse verleden en de trappisten kloosters. Het katholieke geloof was altijd met ons. Och het was heel praktisch want de kerktoren was van verre te zien. In een onbekend dorp was het na een tocht van veertig kilometer of meer altijd de ontmoetingsplek. Ingenieuze geheime tekens op de kerkmuur gaven aan waar de overnachting van de Lodewijk stam zou plaats vinden. De eerst aangekomen groep had de plicht voor het kampement te zorgen. Dikwijls was de plaatselijke pastoor behulpzaam met een hooizolder of met drank en spijzen. Op zijn voorspraak had de bakker altijd wel onverkoopbaar brood, de slager een worst, de kruidenier aanleng limonade. In dit soort dingen was Eugene een handige fourageur. De plaatselijke bevolking was geïnteresseerd over het wel en wee van onze genezende Maria. Toegegeven, Eugene buitte dat goed uit en zonder te blikken of te blozen deelde hij medailles van onze Maria in 't Zandt uit. Dat vonden wij het toppunt van huichelarij!

Eugene verzon dikwijls plezierige dingen, die er niet waren, maar die later zouden komen. ``Appie, herinner je nog die toestand in Zoetendaal, ``vraagt Jan. ``Er waren nieuwe voortrekkers bij onze stam gekomen. Zij kwamen uit de stad omdat hun groep, ooit opgericht door Rene Höppener, ophield te bestaan. Deze Höppener, hoofd commissaris van de Nederlandse Baden Powel organisatie, is staatssecretaris van de regering geweest en ook nog enkele jaren burgemeester van Roermond. Een hele Piet was hij! `` Dat deze voortrekkers uit de stad naar de Kapel trokken was voor ons een cultuurschok. In onze ogen waren het watjes want alles wat wij ondernamen vonden zij nogal primitief. Zij discussieerden veel, dronken bier, waren op dansles, maakten jazz muziek en hielden niet van het veldwerk. Aan lopen hadden zij een broertje dood, altijd gezeur, pijn hier, pijn daar, dorst, moe. ``Met deze groep waren wij op hike in België``, vervolgt Jan. ``Een jongen van de stad, Piet heette hij geloof ik, klaagde de hele tocht over; gekkenwerk, wie loopt er zo ver, kunnen wij niet even een pilsje pakken. Weet je, die andere stadse knaap bij ons, kon er ook niets van. ``Appie dat is voor de eerste keer dat ik bier gedronken heb. Jupiler in een Belgisch café. Die Piet wist van wanten, hij had geld en grote dorst! Als resultaat kwamen wij, met een ladderzatte Piet tussen ons in, bij de kerk van Zoetendaal aan. Terwijl wij aan het zoeken waren naar het geheime teken op de kerk zette Piet het lied "Vader ik drink niet meer in". Heel vervelend, het galmde door het stille dorp. Ramen gingen open en bij de parochie kwam de pastoor naar buiten, het was intussen donker geworden. ``Allee manneke, kalm aan hè, dat doede ge toch niet in Zoetendaal!`` Verdraaid, kotst die Piet ook nog voor zijn dreef. Eugene, die als kwartiermaker al zijn bedrevenheden bij de pastoor tentoongesteld had, stond werkelijk voor schut. Geen gezicht, onze keurige groep voortrekkers met een zatte schop, zoals wij dat noemden. Gelukkig was Piet even stil zodat Eugene aan de pastoor kon demonstreren

hoe wij, voortrekkers, de E.H.B.O. in de praktijk brachten. Na een mondpleister en professionele uitgevoerde druk en knijp behandeling werd Piet in de brandweergreep naar de hooizolder gedragen. ``Onder zeil jullie`` siste Eugene `` ik ga met de pastoor schaken!``

De volgende morgen was hij als misdienaar in de kerk van onze pastoor in de vroege ochtendstond bij de herdertjesmis.

``Kijk, Appie. Dat was nu typisch Eugene`` vervolgde Jan ``hij fikste het wel.

En vergeet niet ons stamlied maakte veel indruk op de pastoor.

Toch was er een generatieverschil want van meisjes moest hij niets hebben.``

Dat is begrijpelijk want alles was gescheiden in die tijd. In de kerk zaten rechts de jongens en links de meisjes. De scholen waren apart, het zwembad en de straf van de paters, bij alleen al een geworpen blik, was niet van de poes.

Eugene, hij was beetje verlegen, wist zich zelfs met welpenleidsters geen raad.

Dat zag je in de winkel. Dan trilden de trossen aan zijn kousen en stotterde hij van de zenuwen.

Onder invloed van de stadse jongens hadden wij de dansles en de meisjes ontdekt.

Passioneel gedreven gebruikten wij de Lodewijkstam als alibi om vrij te dansen.

Toen was de eeuwige woudloper al naar Nieuw Zeeland geëmigreerd, vervolgt mijn broer.

Er waren in die tijd een paar meisjes uit Amsterdam in Roermond gekomen die thuis heel braaf feestjes gaven, weet je nog. Daarvan was in ons conservatieve katholieke bisschopstadje nog geen sprake, maar geen nood. Wij, voortrekkers van de Lodewijk stam, gingen braaf op hike, met in onze rugzak de zondagse lange broek, overhemd en nondejuke of vlinderdas.

Ons tentje werd in het veld vlakbij de stad opgezet.

Ongestoord voor enig nachtelijk signaal maakten wij menig feestje mee.

Weet je in wezen zal Eugene trots op ons geweest zijn. Wij gingen met de tijd mee, mijmert Jan.

Toch is het onverwachts afgelopen. Wij kwamen op een Zondag, voor het avond teweer laat, van onze hike terug.

Stonden daar de oubaas, onze aalmoezenier en wat ouders van vrienden voor de deur!

Er was geen ontkomen aan.

Onze list, zij noemden het bedrog, dat lang had stand gehouden, was uitgekomen.

De aalmoezenier sprak over het zevende gebod en een riedel aan andere doodzonden.

De oubaas donderde, ``Jullie worden oneervol uit de stam gezet``, en..... dat doe ik met alle voortrekkers die aan dit wangedrag hebben meegedaan``, voerde hij de druk op.

``Dat kan hij niet maken,`` dacht Jan toen ik dit hoorde.

`` Meer dan de helft van de voortrekkers was op dat feest, dan houdt hij niemand meer over!``

Toch vonden wij het heel sneu voor de oubaas met zijn trouwe hulp, die wij gewoon baas noemden.

Weemoedig, herinner ik me het einde van de Lodewijk stam.

De volgende Zondag, op de stambijeenkomst stonden wij als gewoonlijk in carré opgesteld.

De gevouwen vlag was op de voorgeschreven manier officieel gehesen.

Het voortrekkers saluut aan onze stok was correct gegeven.

Commando `rust´ volgde van de baas.

Toen begon de oubaas Deenen met een donderpreek alsof hij een redemptorist was.

Hij zag het met ons niet meer zitten, onverantwoord gedrag.

Jullie korte broeken zijn veel te kort, aan de knie heb ik steeds gezegd, zedelijke verwildering.

Bij zoveel insubordinatie moeten wij de stam opheffen, bulderde hij.

Juist op dat moment slaat de trom van de fanfare van de Kapel.

Zij repeteren een dodenmars vlak achter ons, in café Karpenstein aan de voet van de galgenberg.

Treurig in stijl.

Het einde van de Lodewijkstam

Als eerbetoon aan de Lodewijkstam, een couplet uit het stamlied

*draagt uit nu de leuze tot dienst bereidt
wees steun voor een ander in dees woelige tijd.
met Gods hulp en vertrouwen gaan wij nu verder bouwen
en blijven wij volgen de weg naar omhoog.*

Ajb

Uit Kapel verhalen 12.06

Examen

Het mondelinge examen Frans bij broeder Juvuntus, de kale noemden wij hem, was voor mij geen probleem.

Wèl voor mijn tweelingbroertje Jan.

“Bonjour: groet ik de kale nonchalant en neem in de Jan houding plaats aan de examen tafel. Ontspannen beantwoord ik de vragen en ga een hele conversatie in het Frans aan.

De toestand heb ik in de hand.

Dan, verschrikt kijk ik naar de broeder.

Waarom kijkt hij mij, over zijn dikke halvemaaan glazen, zo diep in de ogen?

Ach wat, denk ik en maak rustig een volzin af die, prompt vol enthousiasme op hol slaat.

Extra maak ik wat foutjes en rommel wat met woorden ver, bon.

“Bon, bon “mompelt de kale.

Met mijn voeten tik ik intussen de maat.

Bij de fanfare leert Jan de trombone terwijl ik hard op de piston moet persen. Trombone spelen kan ik niet.

“Stom, stom: mijn rode veters zijn opvallend.

Oef, dat de kale maar niet onder de tafel kijkt!

Jan heeft geen rode veters, die wilde persé blauwe.

Dit zou me toch niet verraden?

“C, est vrais “ zegt de kale.

“Het is waar “ vertaal ik. Oei wat zou hij bedoelen, vrees ik.

De Kale kijkt wat na in zijn notitieboekje, wat moet hij daarmee?

Slecht voorgevoel krijg ik, hij kijkt me diep aan en zegt.

“Jan, prima gedaan, je bent goed vooruitgegaan.

Tjonge, jonge - trots ben ik op je.

Proficiat, je bent geslaagd “.

“Merci, he... he frère Juvuntus” hakkelt ik in het Frans

en verlaat opgelucht het lokaal

In het steegje achter de school tref ik mijn broer.

Twee duimen omhoog.

“Jan, alles OK, je bent geslaagd.

Geef mijn trui terug en trek vlug mijn schoenen aan.

Wij gaan voetballen op het schoolplein.

Je moet de kale dan vriendelijk groeten “.

AJB 24 02.06

Het zangkoor

'Jongens, opgelet! De volgende week is het Kerstmis en dan zingen wij de nachtmis!

Allez, een, twee, vier '.

Het knapenkoor van de Kapel in t Zandt, onder leiding van de dirigent Pennaerst, zet in. Dit zal ons laatste optreden worden, want volgend jaar verlaten wij de lagere school.

Dat is gebruikelijk, dan komen de jonkies, heeft de koster ons verteld.

Het gehele jaar oefenen wij in een grote, hoge kamer van het klooster met een groot kruisbeeld aan de wand en een imposant heiligenbeeld Antonius in de hoek.

Onze dirigent die tevens organist is, lijkt bij de inboedel van de kapel te horen. Hij is al op jaren, bijna kaal met wat rondslingerende grijze haren en grote hoornen bril op een rond hoofd.

Ver voor de oorlog was hij er al.

De koorknappen noemden hem "Pennereet".

Hij kan enorm uit zijn slof schieten wanneer het hem niet zint.

De jongens in de voorste rij zijn bang nat te worden van zijn speeksel terwijl hij zich opwindt, knalrood wordt, meezingt en driftig de maat zwaait.

Buiten de repetitie is hij overigens heel aardig.

In November worden er samen met het mannenkoor extra repetities gehouden.

Het gehele jaar door zingen wij op Zondag de plechtige hoogmis en in de middag het Lof. De paasweek is druk te noemen met verschillende diensten en paaswaken. Kortom er wordt genoeg gezongen aan de kapel in 't Zandt want bij grote processies, bijvoorbeeld die van Den Bosch worden er extra missen ingelast. Laten wij ook de Missie Week en Maria maand in Mei niet vergeten. Dit alles haalt het niet bij het ultieme hoogtepunt van het jaar "De Nachtmis".

Dan wordt alles uit de kast gehaald, ook dit jaar 1950.

Ter voorbereiding van het Kerstfeest en ter afsluiting van de adventweek heeft de schoolmeester ons nog even ter biechten gebracht. In de Kapel werden wij in banken verdeeld voor de biechtkamertjes. Die waren langszij in de muur gebouwd.

Tijdens het wachten op je beurt keek je naar al die grote kaarsen van de pelgrims en vooral hoe de klasgenoten uit de biechtstoel kwamen.

Achter het middelste deurtje zat de biechtvader, meestal een Redemptorist.

Bij een beetje geluk trof je er een missionaris met een witte habijt en houten rozenkrans om de nek. Die was veel vriendelijker omdat zwartjes geen zondes begingen, meenden wij.

Links en rechts waren er de klapdeurtjes voor de biechtelingen.

In het donker, geknield voor een tralie, moest je zonden opbiechten.

Wist je er geen, dan geen nood. De pater hielp je omstandig.

'Het kan niet zijn manneke dat jij deze week geen zonden hebt gedaan'.

Dan volgde een hele toespraak met gevolg dat de hele klas wist dat je iets vreselijks gedaan moest hebben. Alleen grote zondaars zaten lang in de biechtstoel.

Op school had de pater "godsdienstonderwijs" ons geleerd over het biechtgeheim.

Wij hielden daarom onze mond stijf op elkaar, wisselenden nooit iets over onze belevenissen in het biechthokje uit. Bij geluk rook de adem van de biechtvader naar pepermunt. Meestal echter was het muffig. Menig klasgenoot kwam kuchend uit het deurtje en speelde opgelucht te zijn vanwege de licht opgelegde penitentie.

De straf voor zondes was het bidden van Onze Vaders, enige tien kralen van de rozenkrans of zelfs helemaal rond bij grote vergrijpen.

Altijd werd deze verondersteld in onze broekzak aanwezig te zijn.

Groot was onze vertwijfeling bij het biechten ... wat te biechten?

Aan alle tien geboden moest je denken, aan welke had je gezondigd?

Had je vader en moeder voldoende geëerd, een doodslag gepleegd, je naaste begeert, gestolen, ijdel geweest of gelogen en hopelijk geen afgod vereert?
Had je ook aan de vijf geboden gedacht bijvoorbeeld goed gevestigd?
Wat de deugd van zuiverheid betreft fantaseerden wij erop los.
Bij een preek zaten wij met een hoofd als een boei indien over de kuisheid werd gepreekt. ‘ Bedoeld werd onkuisheid’, zei Jan thuis.
Wat dat was wist hij ook niet.
Het mag duidelijk zijn dat het biechtritueel geen kattenpis was.
Wij gingen als het ware liever naar de tandarts, zo’n hekel hadden wij eraan.
Na deze biecht op Advent Vrijdag hadden wij vakantie.
Gezuiverd, rein van geest mochten wij een zalig kerstfeest gaan vieren.

Ruim voor middernacht liepen wij over een dikke, verse sneeuwvacht naar de kerk.
Het vroom dat het kraakte en in onze korte grijze broek, witte blouse en korte wintermantel was het behoorlijk koud.
Met een plechtig gelaat bestijgen wij de krakende trap naar het koor.
Daar is het voor de verandering lekker warm.
Het kerkorgel met de vele klavieren, toetsen en knoppen is verlicht.
Daarom heen is er ruimte voor het omvangrijke koor.
Een woud van glanzende orgelpijpen omlijst het mannenkoor. Vrouwen zijn nog niet welkom .

Grote manskerels; de slager, de bakker, onderwijzer Cobben met snor, architect Elferink - mager als een lat, groenteboer van Eck, de veldwachter, een paar mijnwerkers en boeren staan klaar in zwarte pakken. Zij kloppen ons op de schouder. 'Komaan mennekes' laat vannacht goed van je horen. ‘ De hulp organist is wind aan het trappen’, zegt ons vriendje Sjra, die altijd alles weet.
Op school is hij de beste is en vannacht zingt hij nog eenmaal de solo.
Er is extra gepoetst, dat ruik je aan de boenwas en dennentakken met namaak sneeuw zijn opgehangen. Voor het orgel opgesteld kijken wij naar beneden.
Met een zacht geroezemoes stroomt de kerk vol. Daartussen moeten onze trotse ouders zitten.
Onze vader zal met de geldbuidel aan een lange stok als collectant rondgaan.
De kapel is feestelijk verlicht. De kerstkribbe aan de voet van de Mariakapel trekt meer aandacht dan onze heilige Maria. Die kijkt van boven onbewogen toe.

De nachtmis die uit drie Missen bestaat kan beginnen.
De eerste, de langste, is een plechtige - in het gregoriaans en met Latijnse kerkmuziek van Mozart en Bach. De tweede is een stille mis, en ten laatste is er nog de mis waar in uit volle borst Kerstliederen gezongen worden.
Bij alle missen behoort een preek.
Die van de hoogmis was altijd bestemd voor de beste onder de redemptoristen.
Je moet weten dat deze kloosterorde bekend stond van haar donder -en bedelpreken.
De preek begon altijd vriendelijk en zachtjes.
“De overleden parochianen die gestorven waren. Waren ze wel uit de hel ontruikt? Elke avond luid de klok voor de ziel van de zondaar, de zondaarklok’.
Een inleiding die er niet om loog.
Redemptoristen houden van vaag donker, dan hebben ze vat op de mensen.
Vaak zaten wij in het halfdonker van de kapel te huiveren
De predikant, een reusachtige redemptorist, rees hoog op in de preekstoel.
Zwarte toog, wit half wit hemd, indrukwekkend gelaat, grote zwarte bril.
Voor hij begon keek hij op horloge, legde die af, maakte een groot kruisteken en dan pauze.
Het kuchen in de kerk bedaard, de verlichting dempt.
De mensen zitten stil, muisstil, weinig op hun gemak

Dat kwam door de vreselijke zonde, vooral het zesde -en negende gebod.
De eeuwige straffen die er te wachten stonden.
De dood, oordeel, hel, vagevuur en hemel.
Het woord dood werd veel gebruik, galmde door de kerk.
Veel spreekpauzes. Geschokte zielen, de gesel Gods was losgeslagen.
Het gevoel dat bede en boete waren verstoord.
Tussen door een afleiding.
Gelukkig, de jeugd is door teleurstellingen niet te schokken en blijft geloven in liefde. Dan volgt de climax. Vergeving en de onafscheidelijke aflaat.
Die kon je afkopen met een behoorlijke duit in de collecte zak.

Deze kerstnacht ging de preek over de armen in Brazilië.
De kloosterorde heeft er een zelfde Maria oord en beeldje als in Roermond, horen wij van de predikant. Het licht wordt gedempt, alleen kaarsen verlichten.
“Zieltjes moeten daar gewonnen worden, de Amazone bedwongen en Indianen bekeerd. Alleen, er zijn geen boten en er is geen geld. Wij kunnen toch niet afwachten ‘, buldert de bebaarde redemptorist van de preekstoel.” Met de zeeboot heb ik 8 weken gevaren om hier te komen om jullie te vertellen dat alle Indianen eeuwig in de hel branden of als ze geluk hebben in het voorgeborchte belanden. Dat kunnen jullie toch niet voor je geweten verantwoorden, beste, lieve, rijke parochianen “.
Zijn armen gaan omhoog en een lange adempauze volgt.
Hij slaakt nog een diepe zucht die vanuit zijn tenen komt.
Dan een Amen, een kruisteken. Klaar is de preek.
Van boven zien wij onze vader met een dikke collectebuidel zeulen.
Intussen zetten wij het Alleluja van Handel in.
Dat was zingen geblazen om boven de diepe mannen stemmen uit te komen.
Pennereet drijft ons tot het uiterste bij het Gloria, Gloria in Excelsius.
De hele kerk kijkt omhoog, de trappen van het orgel kraken, alle registers staan open. Wij helpen de kleintjes van het knapenkoor met hun angst -en verwondering over zoveel geluid.
Ach wanneer zij twaalf worden zullen zij weer de nieuwkomers helpen.
Dan komt de rustige periode met de Communie en de offerande.
Het Ave Verum Corpus van Camile Saint Saens wordt prachtig door onze sopraan Sjra met een tweede stem van Ben gezongen.
Toch bemerken wij iets ongewoons.
Sjra grijpt bij de hoge tonen naar zijn keel, alsof hij pijn heeft.
Vreemd.

Tijdens de stille Mis heeft het koor pauze en mogen wij beneden naar het klooster. Wij zijn trots en tevens blij bij het koor te horen.
De kerkgangers moeten blijven. Nog meer bidden en op die harde banken knielen want voor kussentjes was geen geld.
Voor ons, uitverkorenen, staat een koffietafel opgesteld; zuurvlees van slager van Herten, witbestoven kerstbrood van bakker Geenen, warme chocolademelk met slagroom, en koeken van kruidenier Hopmans. De grote mannen drinken koffie met Vieux. Iedereen wenst elkaar een “zalige” toe. Wij zijn een grote familie onder elkaar en Sjra de oudste doet stoer tegenover de jonkies.
Pennereet staat een tijdje met onze sopraan in een hoek te smoezen.
Slaat hem vervolgens op zijn schouders -en geeft hem een hand.
Onze vriendje trekt zijn schouders op en rent met ons de trap op.
Het is tijd, de leukste mis " De Kerstliederen ' komt eraan.
De kerk is nog steeds afgeladen vol, zien wij boven aangekomen.

Vele kerkgangers staan al bijna twee uur in de gangpaden. De brancard van het Rode Kruis staat er nog ongebruikt bij. De lucht is bezwangerd van wierook, walmende kaarsen en die weeë lucht van au de cologne 4711 en Keuls water.

Nu is het koor voor ons alléén en doen de grote mannen niet mee.

Zo kort na de oorlog was er geen TV en zijn de Wiener Sängersknaben niet zo bekend. Reken maar dat wij ons anders kapsones gehad zouden hebben.

Met alleen de stemmen sopraan en altén zingen wij een riedel van bekende liedjes; Nu zyt Wellekomen, er is er een kindeken geboren, wintervlokjes , etc.

De hele kerk galmt mee en de Mis glijdt naar het einde en hoogtepunt toe.

Sjra zal solo het Stille Heilige Nacht zingen.

Gespannen staan wij klaar en kijken naar de dirigent.

Zijn ogen lachen, hij wenkt.

Verrassend komt het kleine witte jongetje naar voren die pas een jaar of acht is. Tijdens de repetities is hij wel eens voor Sjra ingevallen en dat ging best goed. Maar waarom hij nu onverwachts de solo mag zingen?

Sjra staat onverstoort tussen ons, de altén, en kijkt strak voor zich uit.

Wij begrijpen er niets van.

Intussen zingt de “witte” hoog en zuiver als Sjra vorig jaar.

Werkelijk top en het opklinkende applaus is meer dan terecht.

Wij kijken elkaar verbaasd aan.

Sjra haalt zijn schouders op en zegt, “Je hebt plotseling de baard in de keel, zei de Pennereet,” de hoge E kan je niet meer zingen, de witte zingt’.

Het gebeurt dikwijls, die baard in de keel tijdens de kerstnacht, zei hij nog.

“Zelfs de paters hebben hiervoor geen verklaring”.

De mannen van het koor sloegen Sjra op zijn schouders.

“Bijna een man, nog even dan kom je bij ons zingen”.

Volwassen onderging onze vriend de vrolijkheid en zijn kennelijke verandering.

Alleen, zover bekend heeft hij nooit meer in een zangkoor gezongen.

ajb

Collecteurs

Half acht s,avonds.

Over de woonwijk “het Veld”, gelegen tussen verwaarloosde velden, de grootste eiermijn van Europa, een voetbalveld, een ziekenhuis en het grootste rangeerterrein van Nederland, hing nog de middagzon. De bewoners van de straten zaten er apathisch, nauwelijks gekleed, voor de deur van hun huis. Op de straat werd er aan bromfietsen en afgetakelde legervoertuigen gesleuteld.

Een aftandse Amerikaanse slee stond op blokken.

Een plas olie stak donker af, vliegen zoemden. Het rook naar benzine.

Plavuiten waren door kinderen opgewipt om knikkerwegen te maken.

De kleine huisjes leken op hofjes, compleet met een lindeboom voor het venster.

Het leven speelde zich op straat af.

Een bonte verzameling van mensen zat letterlijk op de stoep.

Deze wijk van Roermond, een stad van veertig rangen en standen, had geen status.

Zij was gebouwd buiten het centrum en bedoeld voor arbeiders, mijnwerkers, ambulante handelaars van oud papier, oude metalen, circuskanten, scharensliep, marskramers, stoffen -en tapijten venters, olieventers en een lantaarnman die elke avond de gaslampen uitdraaide.

De meeste hadden Franse namen afkomstig uit een ver verleden toen Napoleon in deze stad heerste. Geringschattend noemde de deftige stand van de stad deze wijk “de krententuin”.

Naar deze wijk fietsten twee gebroeders om voor de eerste keer het nieuwe baantje uit te oefenen.

Zij waren “collecteurs van de plaatselijke toneelvereniging Gelre”.

Elke maand werd verwacht bij zeshonderd donateurs de maandelijkse contributie te innen.

Er is een kruiwagen nodig geweest om deze prachtige bijverdienste te bemachtigen.

Hun vader was actief in het verenigingsleven van de stad en aan de kapel in t,Zandt.

Zijn vriend Henk Geurts was animator van de toneelvereniging maar ook: sterspeler, bestuur, technische dienst, advertentieverkoper van het speelprogramma en niet te vergeten het idool van veel vrouwen. Henk, die uit een rasartiesten familie stamde, was hoofdvertegenwoordiger van een levensmiddelen bedrijf. Omdat hij klein van stuk was liep hij meestal parmantig met zijn wipneus in de wind. Een vlinderstrik en kleurig pochet versterkte het beeld van een actief heertje. In het normale leven was het al het lachen geblazen met hem.

Eenmaal op het podium was er geen houden aan.

Het publiek brak bij de komedie, “de tante van Charles“, de zaal bijna af.

De vader van de broers schakelde Henk bij activiteiten in als cabaretier voor jaarvergaderingen. Dat was een uitvinding om mensen naar vergaderingen te krijgen.

Ook ter opluistering van autozegeningen (om de kas van een bouwpastoor te spekken), jubileum feesten of gewoon een optreden tijdens het Putfeest.

Dikwijls liepen de vergaderingen bij hem thuis uit de hand.

Wanneer de goedgebekte reizigers bij elkaar kwamen en hij als aangever van Henk de zaak aan de gang bracht.

Dan kwam de fles op tafel en werd een stevige jenever met Underberg gedronken.

Het moge duidelijk zijn.

Voor iets hoorde iets en zo werd deze vader penningmeester van speelgroep Gelre.

Een vriendendienst.

Hij neemt zeshonderd donateurs over.

Op papier staat dit goed maar als zij niet betalen heeft de penningmeester een probleem.

Hoe incasseer je in een volkswijk die bestaat uit werkelozen, dag -en weekloners.
Dat was een moeilijke kwestie. Vrijdags na het werk doken ze steevast de cafés
Dan werd er onbetamelijk gezopen en werd een groot deel van het huishoudgeld van moeders er door gedraaid.

De gepensioneerde Pierre, die belast was met de donateurs, stopt met de hopeloze taak.
'Zij betalen niet en zoveel werk ben ik niet gewend,' mopperde de gewezen ambtenaar.

Het bestuur koos voor "verjonging"!

Jongens!

Een leuke bijverdienste.

Maandelijks zeshonderd kwartjes ophalen', had hun vader opgetogen geroepen.

Blij waren zij geweest!

'Wat moeten jullie,' zegt een zwaar getatoeëerde man met blote bast vol zwarte haren en spieren als staalkabels.

'Wij zijn van de toneelgroep Gelre.

U bent donateur en zou elke maand een kwartje betalen'.

'Daar weet ik niets van,' snauwt de man.

'U heet toch Lejeune en U staat op de lijst.'

'Krijg de klere', spuugt hij op de grond

'Dat zal wel iets van mijn wijf zijn.

Jongens ga voetballen, dat wijvengedoe. Hier heb je een kwartje en wegwezen'.

Die eerste avond hebben zij weinig succes en zijn danig geschrokken van de toestand van enige straten in de wijk waar mensen van slecht allooi wonen.

Trouwens van de lijst klopt niets.

Adressen niet. Namen niet en indien wel juist dan wist de donateur nergens van.

Veel doen niet open.

Zij beseffen. Het mooie baantje wordt een hele klus.

Thuis gekomen laten zij niets van hun teleurstelling merken. Zij repeteren nog een keer de act om feestjes op te luisteren. Die heeft Henk speciaal voor de tweeling geschreven.

De titel 'wij zijn véél te moe, 'is heel toepasselijk zegt boer Jan ironisch.' Zou hij het geweten hebben van die onmogelijke opdracht?' 'Laten wij de lijst kloppend te maken, zoveel mogelijk kwartjes op halen en verder zien hoe het afloopt,' zucht zijn broer.

Dan. Een geluk bij een ongeluk.

Hun opa uit Rotterdam komt op bezoek en heeft oude boeken meegebracht.

Met rode oortjes lezen zij over de successen van top verkopers.

Het ging over het succes van de olieverkoper Shell, de zeep van Unilever, Plessman van de KLM, Times de kranten verkoper, over Fokker, de lampen van Philips en andere dingenmakers. Omdat zij nu eenmaal veel te moe waren om hard te werken, delibereerden ze langdurig in het geheim over het probleem

De aanpak moest veranderen was de conclusie!

1. Wéét met wie je praat.
2. Vrouwen zijn anders dan Mannen.
3. Zeg nooit nee, blijf lachen -en positief.
4. Hou het eenvoudig.

Gewapend met deze kennis gaan zij weer op stap.

Ieder neemt een kant van de Gulickerstraat.

Die staat als gevaarlijk bekend en daarom houden zij elkaar in het oog.
In een gevonden dagboek uit 1953 komen wat details aan het licht.

Bij de voordeur stond een flonkerden Zundap met een zit vol kopspijkers.
Ik schaamde me.

Ze zagen ons zeker als controleurs van de pastoor.

Stom onze kleding was te netjes.

Zo iemand moest in deze straat wantrouwen opwekken.

Snel haalde ik mijn hemd uit de broek, liet een kous onder mijn korte broek zakken en
smeerde wat olie op mijn neus. Slordig genoeg, dacht ik.

Er lag een jongen met een been onder een oude auto,

De deur was verwaarloosd, er was bel noch naamplaatje.

Uit een WC raampje hing een rafelig stukje touw.

‘Hier woont toch Belancour?’

‘Je mot aan het touw trekken. Ga naar binnen.’

Schuchter loop ik naar binnen.

Zag alleen een vrouw breeduit op een bank liggen: ze was dik, zware hals en keek apathisch langs
me heen.

‘Hallo.’, geen beweging ,ik bleef haar aankijken.

Bewegingsloos.

Hoorde een grammfoon met de slager ‘Het zwarte goud.’

Hier zal wel een mijnwerker wonen, dacht ik en schraapte mijn keel.

De vrouw stond langzaam op. ‘ Wat mot je ‘

‘Mevrouw Belancour. Ik ben van de speelgroep Gelre en kom contributie ophalen’.

Zij kijkt me wantrouwig aan.

‘De groeten van Henk Geurts en deze foto is voor U, heeft ie speciaal voor U ondertekend.’

‘De rode ogen van de vrouw blinken. Tranen wellen op.’

Ik grijp mijn kans en zeg.

‘Als U een gulden geeft dan is er voor vier maanden betaald.’

‘Ach, jongen,’ zucht zij en diept uit de keukenlade een roestig blikje op.

Ledigt die op het plakkerig keukenzeil en begint zuchtend te tellen.

Met al die centen, stuivers en een verloren nikkelen dubbeltje schoot dat niet op.

‘Laat ik U helpen mevrouw.’

De keukentafel ligt snel vol rijtjes gesorteerde koperen munten.

Dat is genoeg voor een heel jaar, dit is drie gulden.

Dan heeft U voor het gehele jaar betaald en hoef ik niet elke maand bij U langs te komen.

Dan mag U ook de kledkamer van Henk bezoeken’.

Het lukt!

Opgewonden loop ik met een pond aan munten de deur uit. Kassa!

Vol vertrouwen klop ik op de volgende deur.

‘Goedenavond Meneer Lejeune’, oei wat heeft die man een snor.

Met de mannen aanpak begin ik.

‘Klote dat de voetbalclub RFC met 4-1 verloren heeft’.

Hij kijkt me nors aan, maar lachend vervolg ik,

‘U heeft bij de zangkanaries, afdeling putters, de tweede prijs gewonnen. Proficiat.

‘Hoe weet je dat?’

“Staat in de krant, de tante Bet, heel de wijk spreekt erover’.

Dat had ik toevallig gelezen, de rest was verzonnen.

‘Dat ik juist vandaag de contributie van Gelre kom ophalen. Dat is mazzel.

U wilt beslist wel voor het heel jaar, dat is 12 kwartjes, betalen?’

Ook deze keer lukt het foeffe.

Jan is bij zijn mannenaanpak helemaal brutaal.
Die gaat de cafés binnen.
Er wordt gebiljart, getoept en gewoon aan de tap gehangen.
Omdat wij lid waren bij de tegenpartij, voetbalclub SWIFT, kende hij vaders met naam en toenaam. Mooi dat die op de lijst stonden.
Handig maakte hij er gebruik van.
'Je zoon Peter heeft een prachtig doelpunt tegen SWIFT gemaakt.
De A1 van RFC is weer onverslaanbaar dit jaar'.
Nu was SWIFT uit de Stad de doodsvijand van RFC van 't Veld.
Heel wat vechtpartijen hebben zich tussen de supporters voor gedaan.
Dit gesprek van Jan viel in goede aarde.
De mannen klaptten op zijn schouders en boden een bier aan.
Gemakkelijk inde hij bij meer mannen achterstallige contributie
Ook werd er en passant een nieuwe donateur geworven die meteen betaalde.
'Bier is niks, smaakt bitter, niet lekker,' vertelde Jan later.

Zoveel mogelijk in een klap binnen halen is onze onderlinge afspraak.
Dat is in ons voordeel.
Bij de eerste afdracht van het geld is het bestuur meer dan tevreden geweest.
Na wat onderhandelen was een afspraak gemaakt.
Ons betoog: ' zeshonderd donateurs maal twaalf maanden maakt zeven duizend bezoeken. Dat zijn honderd maal 70 donateurs per ronde. Dat is een heel jaar twee keer per week en dat is veel werk,' werd voor zoete koek aangenomen.
Het werd een behoorlijk vast bedrag over het jaar. Daar stonden wij op.
'Foi is voor jullie,' had Henk ons toegeworpen.

Al doende leren wij de buurtbewoners kennen en werd de lijst methodisch afgewerkt.
Gelukkig lukt het de meerderheid tot betaling per jaar -of kwartaal te verleiden.
Er bleven wel wat hardnekkige gevallen bestaan.
Het heeft niet veel gescheeld of het leven van Jan had een totaal andere wending genomen.

Op een avond ging hij op stap om tien " vrouwen gevallen", te behandelen.
Daarvoor was hij op zijn best gekleed compleet met verse foto,s van het idool.
Een alleenstaande vrouw nodigde de collecteur uit een kopje thee te drinken.
'Dat heb je wel verdiend na zoveel werk'.
Haar dochter, even oud als mijn broer, zit verlegen met haar lange zwarte paardenstaart te spelen.
Moeders doet moeite het ijs te breken maar meer dan giechelen doet het meisje niet. Aan de huiskamer kan je zien dat er geen man woont.
De vrouw is aller vriendelijks en de blonde collecteur denkt dat dit "geval" geklaard is.
Een vergissing, ze betaalt liever per maand.
'Hoe heet je eigenlijk' vraagt ze,' Ooh Jan, leuke naam. Mijn dochter Lenie', zij stoot het meisje dwingend aan,' zal het leuk vinden samen een rondje te fietsen'.
'Dat kan niet stottert Jan,moet nog meer mensen bezoeken'.
'Nou, tot de volgend keer maar weer', groet de koppelaarster bij het afscheid.
Zo komt dat het mijn broer regelmatig extra contributie gaat ophalen.
Na verloop van tijd heeft moeder kennelijk resultaat geboekt en zie ik mijn broer met een zigeunerachtige meisje, zij draagt een lange paardenstaart, fietsen.
Hij sprak er nooit over en werd boos als ik over zijn verkering lachte.
Dat verliep stroef temeer het kind niet in onze vrienden kring werd opgenomen.
Jan was trouwens niet bijster op meisjes gesteld.

Evenmin ging ze naar onze dansles of Instuif in de stad.
Toen de moeder beseftte dat het niets werd en zij namens haar dochter een blauwtje liep,
annuleerde zij prompt haar donateurschap!
Opa had weer eens gelijk gehad.
'Nooit zaken met privé vermengen,' had hij ons gezegd, 'daar komt gedonder van.'

Het tweede jaar oogsten wij van onze aanpak en met weinig inspanning verdienden wij het jaarbedrag.

Bij het nieuwe seizoen werden wij uitgenodigd bij een bestuursvergadering aanwezig te zijn.

Vol vertrouwen op de afloop zaten wij aan tafel.

'Jongens, jullie hebben goed werk verricht, zegt de voorzitter/idool.

Wij hebben besloten dat donateurs per jaar gaan betalen.

Geen 7000 bezoeken maar slechts 600 hoogstens 1000 per jaar

Incasso wordt eenvoudig.

Jullie begrijpen dat wij daarom, wij zullen het goed met jullie maken,

vijftien procent betalen wij van de oorspronkelijke afspraak'

Stilte

Als twee Brugmannen praten de twee gebroeders op het bestuur in.

'In zaken gaat het niet om hard werken.

Winst heeft niets met uren te maken.

Dat moet U toch weten.

Wij hebben geld binnen gehaald dat Pierre nooit kon ophalen.

Nieuwe donateurs zijn er gemaakt.

Ze gereed gemaakt voor betaling in een keer

Er zijn twee voorstelling meer gedaan dan vorig jaar.

Er zaten bijna alleen vrouwen in de zaal.

Nu worden wij met een schijntje afgescheept.

Dat is niet verstandig!'

Op zoveel verzet had het bestuur niet gerekend

Na lang beraad, de broers moesten de gang op, kwam een verbeterd aanbod op tafel.

De verlaging werd tot twintig procent beperkt.

Belachelijk!

Daar gingen de ervaren collecteurs niet op in.

'Te weinig,' zegt Jan heel mondig.

De gebroeders schudden het verbouwereerde bestuur;voorzitter Henk, hun vader alias penningmeester, en de aanwezige secretaris, resoluut de hand

'Bedankt voor het geschonken vertrouwen.

Wij zoeken wat anders.'

Positief blijven, hadden zij geleerd.

Nieuwe mogelijkheden zouden zich aandienen.

Van de ene dag op de ander waren zij collecteurs af

Ajb 0107